

Formatief evalueren integreren in je onderwijs

Formatief evalueren (FE) ondersteunt het leerproces en de ontwikkeling van kinderen. Wat doe jij als leerkracht bij elke stap in het cyclisch proces van FE?

Deze naastlegger helpt je direct bij de voorbereiding om je thema en leeractiviteiten formatief vorm te geven.

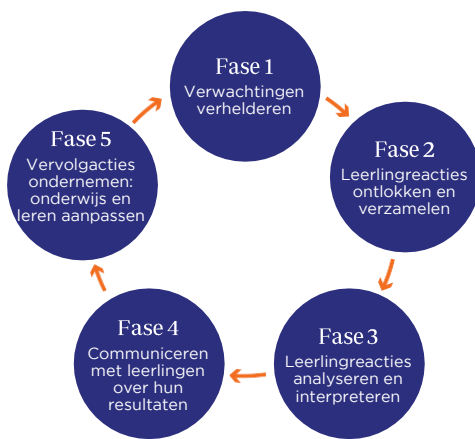
Wil je nog even je kennis van de cyclus van formatief evalueren ophalen? Bekijk dan de animatie op formatiefevalueren.slo.nl.

Fase 1 - Verwachtingen verhelderen

De leerkracht en leerlingen weten aan welke leerdoelen en succescriteria ze werken.

Welke doelen en succescriteria wil ik met mijn leerlingen bereiken?

- Formuleer leerdoelen bij het thema en voor de leeractiviteiten, vanuit één of meerdere leergebieden. Dit is de start naar een beredeneerd aanbod.
 - » De leerdoelen zijn begrijpelijk voor de leerlingen.
- Plan activiteiten waarin je de leerdoelen met de leerlingen bespreekt en kunt nagaan of zij begrijpen wat de doelen inhouden.
 - » Je kunt leerlingen ook zelf leerdoelen laten opstellen bij een bepaald thema of dit samen met hen doen.
- Bepaal bij de leerdoelen succescriteria die beschrijven wanneer een leerdoel is behaald of een opdracht goed is uitgevoerd. Wat moet de leerling laten zien aan concreet gedrag?
 - » Je kunt ook succescriteria samen met de leerlingen formuleren.
- Plan activiteiten waarin je de succescriteria met de leerlingen bespreekt of samen opstelt.
 - » Gebruik verschillende voorbeelden om samen de succescriteria concreet en zichtbaar te maken.
 - » Bedenk wanneer je succescriteria bespreekt: vooraf of juist later in het leerproces.

Cyclus formatief evalueren
(Baartman en Gulikers, 2017)

Fase 2 - Leerlingreacties ontlokken en verzamelen

De leerkracht zet specifieke leeractiviteiten in die inzicht geven in hoeverre de leerlingen de leerdoelen al beheersen of bereikt hebben.

Welke informele en formele activiteiten zet ik in om informatie te verzamelen over het leren?

- Kies bewust FE-werkvormen die passen bij de gestelde leerdoelen en die een goed beeld geven waar de kinderen staan en wat ze nog nodig hebben.
 - » Met FE-werkvormen kun je ook zicht krijgen op mogelijke misconcepties/ leerproblemen van leerlingen.
- Maak gebruik van formele FE-werkvormen zoals voortoetsen, tussentoetsen, spreekbeurten en portfolio's of van informele FE-werkvormen zoals observaties en gesprekken met leerlingen.
- Zorg voor actieve betrokkenheid van alle kinderen bij de FE-werkvormen, zodat je van iedereen de nodige informatie verzamelt. Laat kinderen hun eigen reacties uitleggen of toelichten.
 - » Je kunt kinderen de ruimte geven om zelf aan te geven hoe ze willen laten zien wat ze begrijpen, kennen en kunnen.

Fase 3 - Leerlingreacties analyseren en interpreteren

De leerkracht gaat na waar de groep, groepjes en individuele leerlingen staan ten opzichte van de leerdoelen.

Hoe analyseer en interpreteer ik de leerlingreacties?

- Zorg dat er tijd is om de verzamelde leerlingreacties kritisch te bekijken. Daarbij geldt voor het verzamelen: 'less is more'
 - » Digitale hulpmiddelen kunnen eventueel helpen bij het analyseren.
- Ruim tijd in om voor jezelf helder te krijgen wat de sterke punten en verbeterpunten zijn.
 - » Je kunt in die tijd het gemaakte werk vergelijken met de succescriteria.
 - » Je kunt nagaan of je voldoende informatie hebt over welke misconcepties leerlingen hebben bij de leerstof.
 - » Je kunt kinderen waar dat bij het thema past ook zelf hun eigen werk of het werk van elkaar laten vergelijken met de criteria.

Fase 4 - Communiceren met leerlingen over hun resultaten

Leerkracht en leerlingen geven effectieve feedback en maken daarbij gebruik van de leerdoelen, succescriteria en het werk dat de leerlingen hebben laten zien.

Hoe zorg ik voor de feedback en verbetersuggesties?

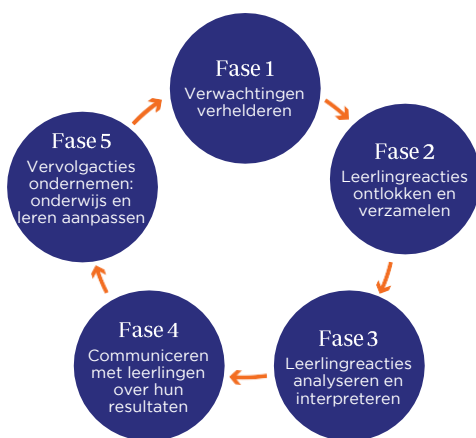
- Plan ruimte voor gerichte feedback aan de kinderen.
 - » Hierin kan hun ontwikkeling m.b.t. de doelen worden besproken. Wat kon je eerst nog niet, maar kun je nu al wel? Wat vind je nu zelfs makkelijk? En wat vind je nog moeilijk?
 - » Kinderen kunnen ook aan elkaar of zichzelf feedback geven op hun ontwikkeling.
 - » Afhankelijk van de doelen kan de feedback per activiteit, over meerdere samenhangende activiteiten en over een heel thema plaatsvinden.
- Zorg dat je én sterke punten én verbeterpunten bespreekt met de hele groep, met groepjes en/of individueel met het kind.
 - » Je kunt ook ruimte creëren om de kinderen dit samen te laten bespreken. Zorg dan voor passende hulpmiddelen zoals een nakijklijstje of een lijstje met de succescriteria.

Fase 5 - Vervolgacties ondernemen: onderwijs en leren aanpassen

De leerkracht past de lessen aan wanneer leerlingen de leerdoelen nog niet, of juist al wel behaald hebben.

Hoe kan ik flexibel inspelen op wat leerlingen nog nodig hebben en activiteiten aanpassen?

- Laat leerlingen hun werk verbeteren nadat ze feedback hebben gekregen
 - » Bekijk en waardeer het verbeterde werk. Juist in het verbeteren en daarop terugkijken zit de leerwinst.
- Zorg voor ruimte om als dat nodig is en dit bij de leerlingen past af te wijken van de voorbereide thema-uitwerking.
 - » Je kunt ook met de leerlingen bedenken welke volgende stap zij kunnen zetten in hun leren of de leerlingen dit zelf laten bedenken.
- Geef aandacht aan passend aanbod voor alle kinderen, van de kinderen die meer nodig hebben tot de kinderen die meer uitdaging behoeven.
 - » Voor wie dat nodig heeft kun je in het volgende thema of volgende leeractiviteiten opnieuw aandacht besteden aan een bepaald doel.
 - » Andere kinderen kunnen aan andere doelen gaan werken.
- Zorg ervoor dat het aanbod afwisselend blijft, dus niet steeds op dezelfde doelen is geënt.
 - » Let er daarbij ook op dat het aanbod bij een doel zo breed is dat kinderen niet geremd worden in hun ontwikkeling en desgewenst ook verder kunnen gaan.

Cyclus formatief evalueren
(Baartman en Gulikers, 2017)

